

Kronfallet eller väls

Kronfall, arbetslöshet, deflation... Hade Sverige klarat sig bättre i eurosamarbetet – eller hade arbetslösheten varit ännu värre om vi varit med i EMU?

Arbetaren låter två vänster-ekonomer, Stefan Carlén och Sten Ljunggren, ge sin syn på saken.

Kronan har under denna vinter försvagats mer än någonsin tidigare sedan växelkursen släpptes fri och blev rörlig 1992. Och fallet har gått snabbt. I mitten av augusti 2008 – innan finanskrisen bröt ut på allvar – kostade en euro 9,37 kronor och en US-dollar 6,35 kronor. I början på mars i år var euron uppe i 11,55 och en dollar kostade 9,18. Kronan har alltså fallit med 19 respektive 30 procent gentemot euron och dollarn. Därefter har dock kronan återhämtat sig något men handlas ännu med betydligt lägre kurser mot euron och dollarn än vad vi har vant oss vid.

EN SAK ÄR SÄKER. Hade Sverige röstat ja till euron 2003 hade vi inte haft en så svag valuta, för eurons växelkurs har varit hyfsat stabil genom finanskrisen. Så hade det bättre att vara med i EMU?

Stefan Carlén, förbundsökonom på Handelsanställdas förbund och profilerad EMU-motståndare, är övertygad om att det är en stor fördel för Sverige att ha en egen valuta och kunna bedriva en självständig penningpolitik.

– Annars hade de ekonomiska svårigheterna i ett exportberoende land som vårt varit ännu större. Kronan fungerar som en stötdämpare som ger ett ganska bra skydd mot de globala kapitalrörelserna, säger han.

Kronans försvagning fungerar som en devalvering och innebär att svensktillverkade varor blir billigare utomlands. Därmed förbättras konkurrensläget för svenska företag och jobb räddas.

– Alternativet vore lägre löner och ännu högre arbetslöshet, säger Stefan Carlén till Arbetaren.

Han pekar på Irland som inte kan låta växelkursen ta smällen.

– Det är ett avskräckande exempel på ett land som sitter fast i euron och har växande arbetslöshet, minskade skatteintäkter och hårda påtvingade stabiliseringsåtgärder. Liknande problem ser han även i euroländerna Grekland, Italien och Spanien.

och anhängare till EMU i omröstningen 2003, ser däremot bara nackdelar med den svaga svenska kronan. För det första tror han inte alls att det hjälper exportindustrin.

– Hade vi haft ett högt kostnads- och en dålig handelsbalans så kunde det ha varit bra med en devalvering. Men så är ju inte alls fallet. Det är inte priset på till exempel svenska lastbilar och mobiltelefoner som är problemet, utan att efterfrågan har sjunkit så drastiskt, säger Sten Ljunggren till Arbetaren.

Det faktum att 30 000 metallare har förlorat jobbet och ytterligare

“Om vi varit med i EMU hade vi kunnat hålla uppe de svenska lönerna och skyddats mot den här smällen.”

Sten Ljunggren.

70 000 kan vara arbetslösa till sommaren – var fjärde medlem – ser ut att ge honom rätt. Å andra sidan hade läget kunnat vara ännu värre om inte kronan försvagats.

Sten Ljunggren pekar också på att en sjunkande kronkurs fördyrar importvaror och därmed urholkar löneökningarna. När konsumtionen blir dyrare försämras reallönerna. Dessutom riskerar det att leda till inflation – även om det inte är en akut fara i nuläget när Sveriges ekonomi närmast befinner sig i deflation. Men om den låga växelkursen håller i sig och leder till att inflationen stiger måste Riksbanken bromsa med räntehöjningar, vilket ingen önskar sig under en lågkonjunktur.

FÖLJAKTLIGEN ÄR DET en nackdel för Sverige att stå utanför EMU, menar Sten Ljunggren.

– Euron har ju inte sjunkit i värde. Om vi varit med i EMU hade vi kunnat hålla uppe de svenska lönerna och skyddats mot den här smällen.

Som väntat delas inte den åsikten av Stefan Carlén.

– Det är som vi alltid har sagt inom arbetarrörelsen: För att vara fri och självständig måste man ha makt över sina pengar, säger han.

HANS FALK

RIKARD WARLENIUS
inrikes@arbetaren.se

MEN STEN LJUNGGREN, skribent, företagsekonom vid Uppsala universitet